

HÚÐIN RIFNAR VIÐ MINNSTA ÁREITI

HÚÐRIFUR – SKIN TEARS

Guðbjörg Pálsdóttir, SUMS 2015

Skin tears

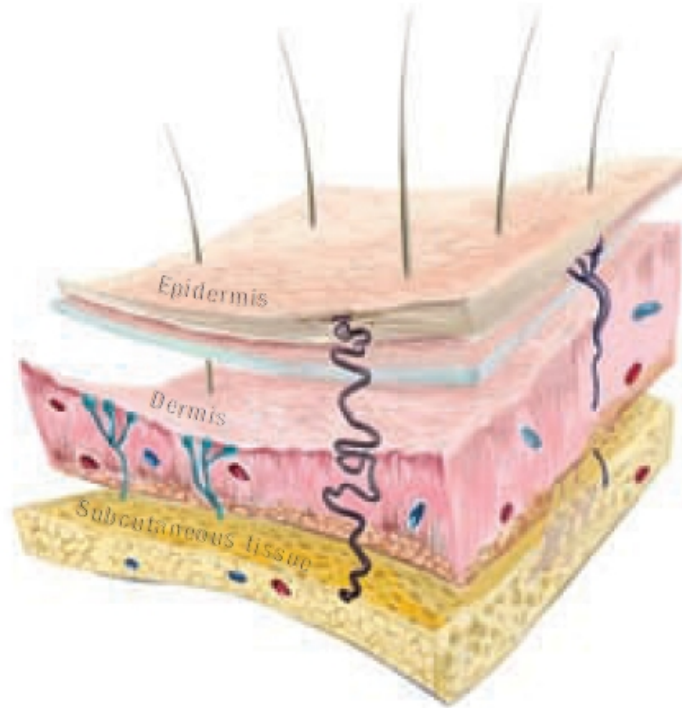
2

- Áverkasár sem fyrst voru skilgreind sem slík 1993 af Payne og Martin.
- Orsakast af togi, núningi eða minniháttar áverkum af öðru tagi.
- Áverkinn veldur því að húðin rifnar og ytri lög húðarinnar skilja sig frá undirlagi.
- Sárin eru ýmist
 - Hlutþykktar sár – húðþekjan (epidermis) losnar frá leðurhúð (dermis)
 - Fullþykktarsár – bæði húðþekja og leðurhúð losnar frá undirlagi

(Skin tear advisory panel, 2011)

Skin tear

3

Category I: Skin tears without tissue loss

Category II: Skin tears with partial tissue loss

Category III: Skin tears with complete tissue loss

“Skin tear”

4

- Rifin húð
- Húðrifa?
- Húðspretta?
- Húðrof?

Algengi

5

- 3,3-22% á sjúkrahúsum
- 5,5-19,5% á öldrunarstofnunum
(Strazzieri-Pulido o.fl., 2015)
- 41,5% af öllum sárum á öldrunarstofnun í Australíu
(White o.fl., 1994)

Hverjir fá húðrifusár?

6

- Einstaklingar með þunna viðkvæma húð
 - Aldraðir einstaklingar
 - Ungbörn
 - Einstaklingar sem eru háðir öðrum með ADL

- Handleggir, fótleggir, handarbak, andlit og höfuð eru helst útsett fyrir húðsprettum.

Sex algengustu orsakir

7

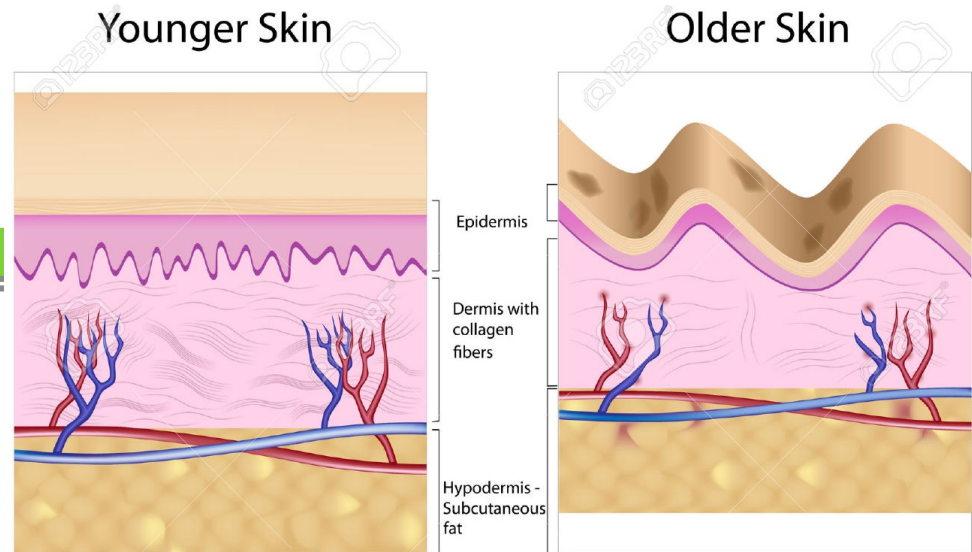
- Áverkar eins og högg eða þegar fólk rekur sig í (blunt trauma)
- Föll og byltur
- Við athafnir daglegs lífs
- Við að klæðast
- Þegar verið er að snúa eða flytja fólk til
- Áhöld, hjálpartæki, rúmgrindur o.þ.h.

(LeBlanc o.fl., 2011)

Áhættuþætti

8

- Aldur (hár eða lágur)
- Saga um húðrifur
- Þurr og þunn húð
- Blæðingar í húð (ecchymosis)
- Steralyf
- Skert hreyfigeta og sjón
- Skert næring og vökvun
- Skert vitræn hæfni og skyntilfinning
- Hjarta- og æðasjúkdómar, nýrnabilun
- Skert sjálfsbjargargeta (háðir öðrum með hreinlæti, klæðnað og hreyfingar)
- Umbúðir fjarlægðar

(sótt á google.com, 2015)

(Stephen-Haynes og Carville, 2011)

Mat og meðferð

9

- Heildrænt mat þar sem rýnt er í undirliggjandi áhættuþætti og heilsufarsástand sjúklings
- Staðsetning sárs
- Umfang
- Ástand sárbeðs
- Útferð
- Blæðing og mar
- Ástand húðflípans
- Húðin í kring
- Merki um sýkingu
- Verkir

STAR skin tear flokkunarkerfi

10

STAR Classification System

Category 1a

A skin tear where the edges **can** be realigned to the normal anatomical position (without undue stretching) and the skin or flap colour **is not** pale, dusky or darkened.

Category 1b

A skin tear where the edges **can** be realigned to the normal anatomical position (without undue stretching) and the skin or flap colour **is** pale, dusky or darkened.

Category 2a

A skin tear where the edges **cannot** be realigned to the normal anatomical position and the skin or flap colour **is not** pale, dusky or darkened.

Category 2b

A skin tear where the edges **cannot** be realigned to the normal anatomical position and the skin or flap colour **is** pale, dusky or darkened.

Category 3

A skin tear where the skin flap is completely absent.

Skin Tear Audit Research (STAR). Silver Chain Nursing Association and School of Nursing and Midwifery, Curtin University of Technology. Revised 4/2/2010.

1a

11

1b

12

Guðbjörg Pálsdóttir, 2015

2b

13

Guðbjörg Pálsdóttir, 2015

2b

14

Guðbjörg Pálsdóttir, 2015

Grundvallaratriði meðferðar

16

- Meta og skrá sárið
- Flokka sárið skv STAR eða öðru flokkunarkerfi
- Hreinsa og búa um sárið með viðeigandi umbúðum
- Fyrirbyggja frekari áverka

Umhirða sárs

17

- Stöðva blæðingu:
 - Leggja þrýsting á svæðið
 - Hækka undir áverkasvæðið ef hægt er
- Hreinsa sár:
 - Skola sár með saltvatni eða volgu kranavatni til að hreinsa blóð og kóagel
 - Þerra varlega

Umhirða sárs frh.

18

- Leggja húðflipann til
 - Nota hendurnar (með hönskum), bómullarpinna eða pincettu
 - Ef erfitt er að eiga við húðflipann, prófa þá að leggja bómullargrisju vætta í saltvatni yfir flipann í 5 mínútur
 - Ef flipinn er límdur niður, passa þá að hafa bil á milli þannig að vessi komist út á milli. Reyna að nota tape með mildu lími. Ekki strekkja á húð.
 - Ekki er mælt með því að suma eða hefta flipa en það getur þó verið nauðsynlegt ef um fullþykktarsár er að ræða.
 - Hugleiða vefjalím ef flipinn liggur þannig

Umhirða sárs frh. – ákjósanlegur eiginleiki umbúða

19

- Auðvelt að leggja á sár
- Verndar sár fyrir hnjaski og áverkum
- Tryggja ákjósanlegt umhverfi (raki, hlýja, pH)
- Sveigjanlegar og laga sig að yfirborði
- Sitja stöðugar
- Geta verið lengi á sári
- Auðvelt að taka af sári án þess að meiða
- Stuðla að lífsgæðum
- Hagstæðar

Umhirða sárs frh. - Umbúðir

20

- Silikon snertilag
- Festa með því að vefja eða með grisjuhólk
- Ekki sterkt lím
- Filmur geta verið varasamar
- Silikon svampar
- Fjarlægja umbúðir varlega, merkja umbúðir með ör til upplýsinga um legu flipans

Umhirða sárs frh.

22

- Leggja léttar þrýstingssumbúðir á handlegg/fótlegg ef sjúklingur þolir (ath blóðrás)
 - Dregur úr bjúg, minnkar blæðingu
- Fylgjast með merkjum um sýkingu

- Ef húðrifan er stór og/eða er fullþykktarsár eða mikil blæðing eða drep er ástæða til að vísa sjúklingi til sérfræðings.

Forvarnir

23

- Slysavarnir:
 - Fjarlægja gólfmottur
 - Hagræða/fjarlægja óþarfa húsgögn
 - Huga að góðri lýsingu
- Bólstra rúmgrindur, hjólastólahluta og annað
- Fólk í áhættu ætti að nota síðar ermar eða skálmur eða hnésokka til að hlífa fyrir áverkum

Merki um endurtekna húðrifur

24

Guðbjörg Pálsdóttir, 2015

Forvarnir

25

□ Umönnunaraðilar

- Forðast langar neglur og skartgripi á fingrum og úlnliðum
- Vanda vinnubrögð; lök, segl o.fl

□ Viðhald húðar

- Forðast heit böð og sterkar sápur
- **Bera rakakrem á húð**
- Festa nálar og aðra aðskotahluti í húð vandlega
- Notaða límleysi ef fjarlægja þarf límdar umbúðir af húð

Rannsókn

26

- RCT gerð á öldrunarstofnunum í Vestur Ástralíu
- Rakakrem borið á húð vistmanna/sjúklinga x2 á dag í meðferðarhóp og borið samanvið standard meðferð
- Rannsóknin stóð í 12 mánuði
- Húðrifusárum fækkaði um 50% í meðferðarhópnum
- Húðrifur samt of margar
- Frekari rannsókna er þörf

Heimildir:

27

- Carville, K. o.fl. 2014. The effectiveness of a twice daily skin moisturizing regimen for reducing the incidence of skin tears. *International Wound Journal*, 14(4):446-453.
- LeBlanc, K. og Baranoski, 2014. The forgotten wound. *Nursing Management*, 45(12): 37-46.
- LeBlanc, K. og Baranoski, S. 2011. Skin tears: State of the science: Consensus statements for prevention, prediction, assessment and treatment of skin tears. *Advances in skin & wound care*, 24(9): 2-14.
- Stephen-Haynes, J. og Carville, K., 2011. Skin tears made easy. *Wounds International*, 2(4). Sótt 8. október 2015 á www.woundsinternational.com
- Strazzieri-Pulido, K.C. o.fl., 2015. Skin tear prevalence and associated factors: a systematic review. *Journal of School of Nursing. Rev. Esc. Enferm. USP*. 49(4): 668-674.